

COMUNICACIÓ

Ronald Puppo: *El futbol americà com a símbol de la política d'expansió dels EUA*

Més que un espectacle, l'esport és avui dia una festa, la gran festa de la postmodernitat. Imprescindible a la festa esportiva és l'enfrontament entre contrincants animats pels seus fans que, a cada bàndol, prenen «partit». La catarsi, la descàrrega és de caràcter primigeni, fruit de la sempre jove dualitat victòria-derrota.

Però el procés sociològic que se'n desprèn és molt més complex. Elias Canetti, en el seu llibre *Masse und Macht* (1960) (*Massa i poder*), reflexiona sobre la funció sociològica que compleix el «símbol de massa» a nombrosos països: a Anglaterra la mar, a Alemanya el bosc, a Suïssa les muntanyes, a Holanda també la mar (però d'una manera distinta que a Anglaterra), a França la Revolució, a Itàlia la història, i a Espanya el toreig. ¿Què és, doncs, el que se celebra, què és el que es commemora, cada vegada que es repeteixen aquelles emocions produïdes i descarregades en el futbol americà? A diferència del també americà beisbol —que simbolitza la transformació de l'individu sotmès a la separació-exili, tot abrigant el desig del retorn a casa— el futbol americà engloba un espai mitològic vinculat amb les ambicions geopolítiques nord-americanes articulades pel Monroe Doctrine del 1823. Cert, la celebració de l'èxit dels anhels expansionistes nord-americans no té per què constituir un procés plenament conscient, però el paral·lel simbòlic entre la festa i el fet expansionista és innegable: en el futbol americà, a gran diferència del futbol europeu, la posició de la pilota va marcant la incursió progressiva en el territori de l'adversari. En conseqüència, guanyi qui guanyi, tots els espectadors són testimonis entusiastes de la reiterada conquesta que, fins i tot en el llenguatge de la festa, és explícitament territorial.

Ben segur que el significat profund de la festa del futbol americà no acaba amb l'expansió geopolítica. També s'hi celebra l'expansió econòmica, amb dos corol·laris que, tot i que són subtils, acaben reforçant el *statu quo*. Primer, la quantificació del resultat final quadra bé amb la també quantificació dels indicadors

econòmics, és a dir, amb l'equívoca relació entre diner i benestar. Segon, en celebrar el procés d'expansió *ad infinitum*, la festa menysvalora la necessitat de distingir una índole d'expansió econòmica d'una altra, a saber, aquella que és resultat de la inversió real (que crea llocs de treball i incrementa el PIB) de la que prové de la inversió financera (desvinculada de l'activitat productiva i, en molts casos, delictiva).

Però l'aspecte més sorneguer de la festa és el següent: donar la imatge –totalment falsa– que el fet de l'expansió s'hagi acomplert en condicions d'oportunitat igual, és a dir, com si la conquesta nord-americana s'hagués fet honestament, amb regles de joc net, com si el genocidi hagués comptat amb la complicitat dels moltíssims pobles habitants del territori en qüestió. Així, la festa del futbol americà posa cara neta a la conquesta, tranquil·litza la consciència.

Diu José Luis Aranguren. «l'esport... s'ha tornat ocupació profundament seriosa, per això els diaris li dediquen tant espai, i per això, en els resultats internacionals, s'hi posa una bona part de l'honor nacional».

Als Estats Units, l'honor nacional està estretament lligat amb la idea del «somni americà»: només que cal distingir entre somnis que contempen la diversitat amb un esperit de convivència, i somnis que no deixen veure la biga en el propi ull.